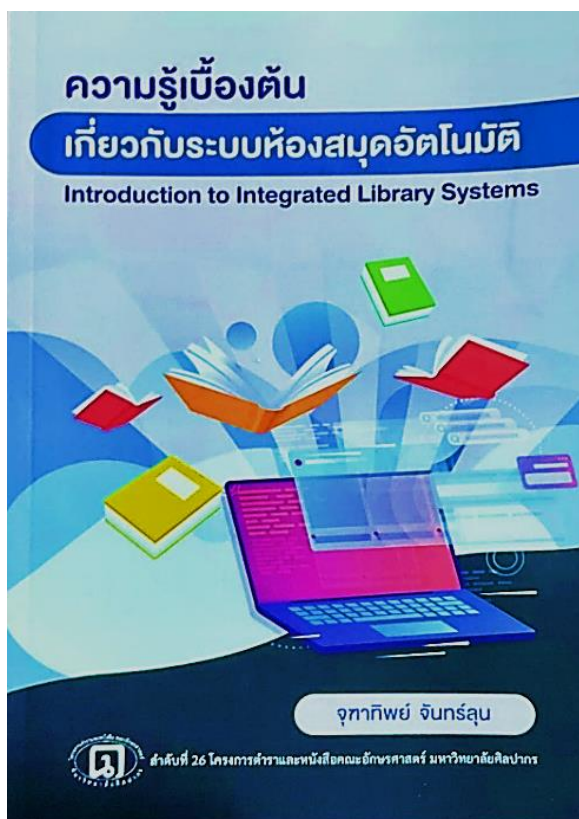

บทวิจารณ์หนังสือ

จุฬาทิพย์ จันทรลูน. (2565). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ**. นครปฐม: โครงการเผยแพร่ตำราและหนังสือ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้เขียนบทวิจารณ์

อาจารย์ ดร. โชคธำรงค์ จงจอหอ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หนังสือเล่มนี้แต่งโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬาทิพย์ จันทรลูน อาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โครงสร้างของหนังสือ ประกอบด้วย คำนำ สารบัญ สารบัญภาพ สารบัญตาราง ตามด้วยเนื้อหาที่สำคัญจำนวน 7 บท ได้แก่ (1) ห้องสมุดและระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (2) ความรู้เกี่ยวกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (3) ระบบงานห้องสมุดอัตโนมัติ (4) มาตรฐานและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (5) การคัดเลือก ประเมิน และนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมา

ใช้ (6) ประเภทของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ และ (7) แนวโน้มการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ จากนั้นจึงเป็นบรรณานุกรม ภาคผนวก คณิต และประวัติของผู้เขียน ตามลำดับ โดยแต่ละบทจะมีเนื้อหาโดยสังเขป ดังนี้

บทที่ 1 ห้องสมุดและระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (1.1) พัฒนาการของห้องสมุด (1.2) ประเภทของการดำเนินงานห้องสมุด (1.3) ขั้นตอนของการดำเนินงานห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (1.4) ประวัติความเป็นมาของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (1.5) ประวัติระบบห้องสมุดอัตโนมัติในประเทศไทย และ (1.6) ความสำคัญของระบบห้องสมุดอัตโนมัติต่อห้องสมุด

บทที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (2.1) ความหมายของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (2.2) องค์ประกอบของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (2.3) ลักษณะการจัดระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (2.4) หลักการทำงานของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (2.5) ข้อดีของระบบห้องสมุดอัตโนมัติแบบบูรณาการ (2.6) การพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ และ (2.7) บรรณารักษ์ระบบ

บทที่ 3 ระบบงานห้องสมุดอัตโนมัติ ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (3.1) ระบบงานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ (3.2) ระบบงานทำรายการทรัพยากรสารสนเทศ (3.3) ระบบงานสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ (3.4) ระบบงานบริการยืม-คืน (3.5) ระบบงานวารสาร และ (3.6) ระบบงานบริหาร ซึ่งระบบย่อยเหล่านี้ช่วยอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบข้อมูลและนำเสนอสถิติของ ในห้องสมุดได้

บทที่ 4 มาตรฐานและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (4.1) มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ MARC RDA Z39.50 และ NCIP (4.2) เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง อาทิ รหัสบาร์โค้ด RFID เครื่องยืม-คืนอัตโนมัติ ประตูกั้นขโมย และแถบสัญญาณแม่เหล็ก เป็นต้น

บทที่ 5 การคัดเลือก ประเมิน และนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (5.1) การวางแผนนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ (5.2) การกำหนดความต้องการของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (5.3) การคัดเลือกโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (5.4) ขั้นตอนการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้ (5.5) การจัดทำข้อกำหนดพื้นฐานของระบบในรูปแบบเอกสาร (5.6) การโอนย้ายข้อมูลระหว่างระบบห้องสมุดอัตโนมัติ และ (5.7) ผลกระทบของการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้

บทที่ 6 ประเภทของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ผู้เขียนแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (3.1) ระบบห้องสมุดอัตโนมัติเชิงพาณิชย์ ได้แก่ (3.1.1) ระบบห้องสมุดอัตโนมัติเชิงพาณิชย์ขนาดเล็กและขนาดกลาง ได้แก่ VR-Library, Digital Librarian, และ ELIB (3.1.2) ระบบห้องสมุดอัตโนมัติเชิงพาณิชย์ขนาดใหญ่ ได้แก่ Sierra, WALAI AutoLib, ALIST, และ MATRIX (3.2) ระบบห้องสมุดอัตโนมัติแบบให้ฟรี ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอไว้เพียง 1 ระบบ คือ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ KMUTT-LM (3.3) ระบบห้องสมุดอัตโนมัติโอเพนซอร์ส ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอไว้เพียง 3 ระบบ ได้แก่ OpenBiblio, KOHA และ Evergreen

บทที่ 7 แนวโน้มการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ (7.1) แนวโน้มการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ อาทิ การพัฒนาส่วนต่อประสานกับผู้ใช้ สถาปัตยกรรมเชิงบริการ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติบนคลาวด์ การเชื่อมโยงด้วย Open Data โมดูลเก็บสื่อดิจิทัลแบบถาวร การเกิดขึ้นของมาตรฐานแบบเปิด และการบันทึกข้อมูลหลายภาษาผ่านยูนิโคด เป็นต้น (7.2) การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสำหรับงานระบบห้องสมุดอัตโนมัติ และ (7.3) บทสรุประบบห้องสมุดอัตโนมัติ

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือภาษาไทยเล่มล่าสุดที่ช่วยให้พรมแดนความรู้ด้านระบบห้องสมุดอัตโนมัติมีความเด่นชัดยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้เขียนได้นำเสนอพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ พร้อมทั้งสอดแทรกถึงบทเรียนที่สังเคราะห์ได้จากการประยุกต์ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติในห้วงเวลาเหล่านั้น โดยใช้คำศัพท์ภาษาไทยที่สละสลวยเพื่ออธิบายแนวคิดและหลักการทำงานของระบบห้องสมุดอัตโนมัติตามมาตรฐานสากล พร้อมทั้งกำกับด้วยคำศัพท์ภาษาอังกฤษไว้อย่างเหมาะสม กลวิธีการนำเสนอเช่นนี้นับเป็นข้อดีที่ช่วยให้ผู้อ่านที่ไม่คุ้นเคยกับคำศัพท์ด้านระบบห้องสมุดอัตโนมัติสามารถเข้าใจรากศัพท์และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ภายในหนังสือยังได้ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มในอนาคตของระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่บรรณารักษ์และผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดพึงตระหนักถึงอย่างรอบด้าน สำหรับจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้อีกประการหนึ่งคือการนำเสนอภาพตัวอย่างหน้าจอในโมดูลต่าง ๆ ของระบบห้องสมุดอัตโนมัติได้อย่างครบถ้วน อาทิ หน้าจอผู้แทนจำหน่าย หน้าจอด้านการเงิน หน้าจอรายการสั่งซื้อ หน้าจอการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศ หน้าจอการลงรายการส่วนรายการควบคุมซื้อผู้แต่ง หน้าจอการลงรายการส่วนรายการหัวเรื่อง หน้าจอการสืบค้น หน้าจอการยืม-คืน เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีกลวิธีการนำเสนอที่พิเศษ คือ การนำเสนอตารางและภาพสรุปกรอบแนวความคิดเพื่อให้ผู้อ่านได้ตกผลึกสาระสำคัญที่ได้จากการอ่านในย่อหน้าที่ผ่าน ๆ มา ซึ่งกลวิธีการนำเสนอเช่นนี้นอกจากจะเป็นจุดพักสายตาสำหรับผู้อ่านแล้วยังเป็นเสมือนกระจกสะท้อนความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระต่างๆ ในแต่ละหัวข้อย่อยที่สรุปได้ของบทเรียนเหล่านั้นอีกด้วย สำหรับภาพประกอบในหนังสือเล่มนี้ส่วนใหญ่ใช้ตัวอย่างจากต่างประเทศทำให้เห็นถึงหลักฐานจริงตามมาตรฐานสากล โดยไม่ลืมที่จะนำเสนอภาพตัวอย่างจากห้องสมุดในประเทศไทยเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงจากการประยุกต์ใช้งานระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่หลากหลาย ยิ่งไปกว่านั้นหนังสือเล่มนี้ยังนำเสนอแนวทางการเขียนคำขอสำหรับข้อเสนอ และการเขียนร่างขอบเขตงานของระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาแสดงไว้ในภาคผนวกเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งต่อการปูพื้นฐานความรู้ด้านระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เหนือสิ่งอื่นใดด้วยประสบการณ์ของผู้เขียนในการสอนรายวิชาการระบบห้องสมุดอัตโนมัติให้กับนักศึกษาปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษามาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจารณ์เชื่อมั่นว่าผู้ที่อ่านหนังสือเล่มนี้จะได้รับองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบห้องสมุดอัตโนมัติอย่าง

ครบถ้วนและหลากหลาย และอาจนำความรู้ที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการระบบห้องสมุด
อัตโนมัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป